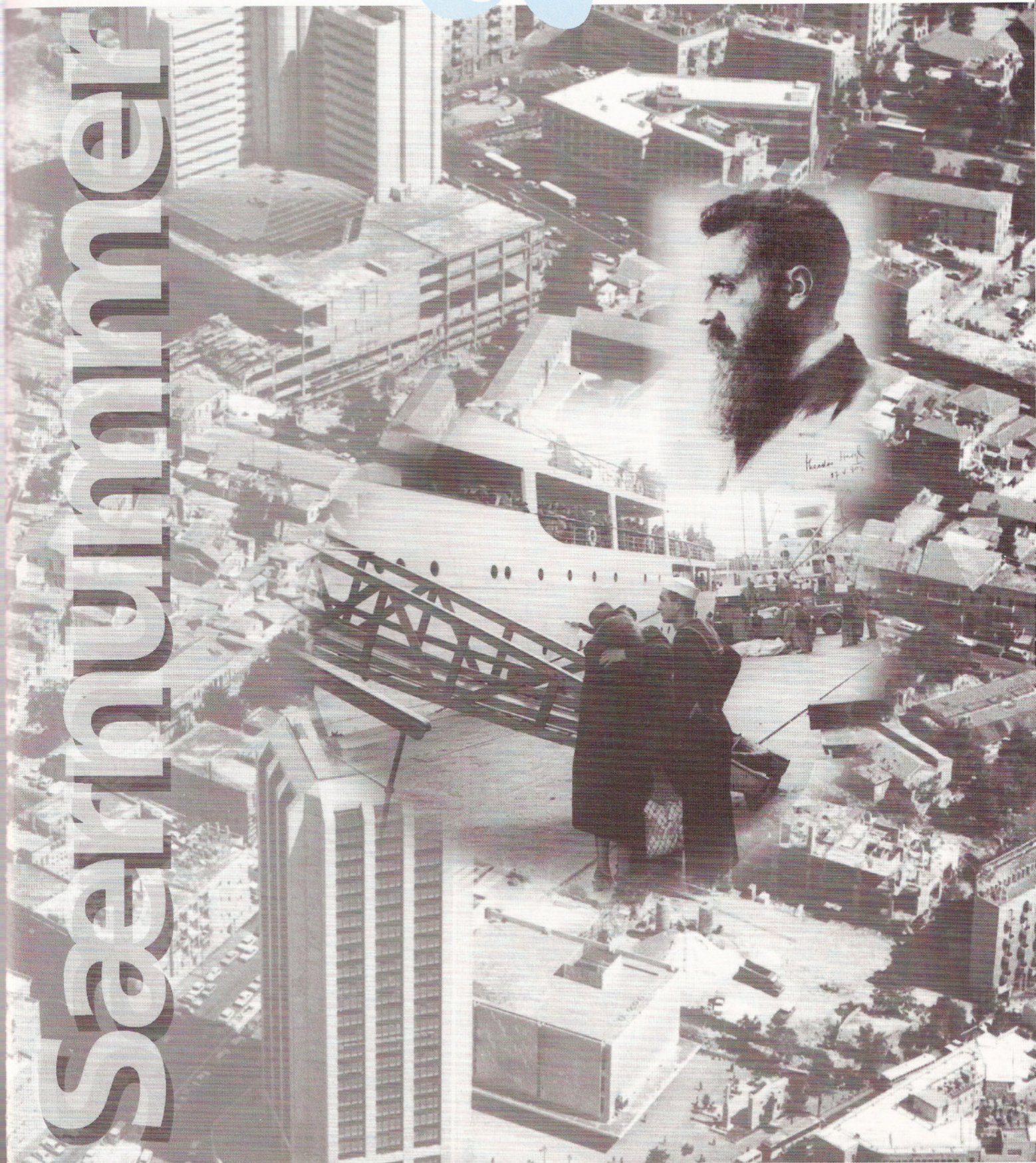

ordet & israel

NR.10

NOVEMBER·97

Messianske zionister

Messianske jøder og den moderne zionisme

**Dr. Gershon Nerel,
Jerusalem**

Gershon Nerel blev født i 1952. Han er israeler og messiansk jøde og bor med sin hustru og seks børn nær ved Jerusalem.

Gershon Nerel fik for nylig antaget sin doktorafhandling ved Det Hebraiske Universitet i Jerusalem. Emnet for afhandlingen er de messianske jøders historie i Israel fra 1917 til 1967. I øjeblikket er han ved at bearbejde afhandlingen, så den senere kan udkomme som bog.

Dr. Nerel er ansat som sekretær i Israel for *International Messianic Jewish Alliance*. Han har skrevet en række artikler i forskellige tidsskrifter om messianske jøder og deres historie.

I denne artikel fortæller Gershon Nerel om de messianske jøders forhold til den politiske zionisme i perioden frem til 1948. Netop i år, hvor man fejrer 100 års jubilæet for den moderne zionisme, kan det være på sin plads at minde om, at mange messianske jøder (eller »hebraiske kristne«, som de dengang blev kaldt) helt fra begyndelsen af har støttet zionismens kamp for oprettelsen af en jødisk stat i Israels gamle land.

AF GERSHON NEREL,
JERUSALEM

Sociologen B. Z. Sobel fremsetter i artiklen »Legitimationens redskaber - zionismen og den hebraisk-kristne bevægelse«¹ følgende teori:

Formålet med den hebraiske kristendoms antagelse af zionismen er på langt sigt, at kristendommen skal blive accepteret som en legitim måde at være jøde på. Det mere taktiske formål på kort sigt er, at jøder skal acceptere jøder, der tror på Kristus som jøder af god tro, der kun adskiller sig fra andre jøder ved deres tolkning af Israels tro.²

For at bevise denne teori bruger Sobel følgende nøgleord om hebraiske kristnes forhold til zionismen: antagelse, tilpasning, bekræftelse og tilslutning.³ I artiklen hævder Sobel, at moderne efterfølgere af Jesus (hebraisk: Yeshua) »overtog« zionismen med det formål dels at fremme evangelisationsmulighederne og dels at opnå anerkendelse af sig selv og deres form for kristentro.

Sobel nævner dog også den parallelle fremkomst af moderne hebraisk kristentro og moderne zionisme, der tydede på en fælles skæbne for de to bevægelser. Hans hovedkonklusion forbliver imidlertid, at messianske jøder (eller he-

braiske kristne) »gjorde kur« til zionismen på et pragmatisk, organisatorisk niveau og derved fik »adgang til et emneområde, der havde grebet så mange jøders forestillings-evne.«⁴

Sobels tankegang og søgen efter »forsøg på at legitimere sig« i de hebraiske kristnes / messianske jøders forhold til den zionistiske bevægelse ser ud til at være præget af den anerkendte jødedoms ønske om at afvise det legitime i at være en jøde, der tror på Jesus.

Når det drejer sig om hebraiske kristne, bliver handlinger og ideer, som i sig selv er fuldstændig i orden, tolket som desperate og opportunistiske forsøg på at opnå anerkendelse. For mig ser det ud til, at Sobel ubevidst var præget af denne forhåndsforståelse, da han gik i gang med sin undersøgelse af de hebraiske kristne / messianske jøder. Ellers ville han have omtalt de vedvarende anstrengelser, som den verdslige zionisme gjorde for at opnå støtte og legitimation fra forskellige, religiøse messianske grupper, både jødiske og kristne.⁵ Ingen kan nemlig afvise, at både den politiske zionisme og messiansk jødedom forsøgte at få deres livsanskuelse og status accepteret som noget normalt inden for det jødiske samfund.⁶

Et andet punkt skal også nævnes her. Ikke alle Jesu moderne, jø-

diske disciple hører til i en stor, ensartet gruppe af tilhængere af den zionistiske vision, nemlig at genopbygge det jødiske hjemland i *Eretz Yisrael* (Israels land) i dag. Nogle af dem er ikke-zionister, og enkelte vil endda betegne sig selv som anti-zionister, der ønsker at løse »det jødiske problem« enten udelukkende ved åndelige midler eller også i et landområde uden for det historiske Zion.⁷

Den messianske zionismes karakter

Hvordan skal vi opfatte forholdet mellem de moderne, jødiske disciple af Jesus og den zionistiske bevægelse? Først og fremmest må vi efter min mening indse det helt grundliggende irrelevante i Sobels påstand om, at de hebraiske kristnes forhold til zionismen var et opportunistisk forsøg på at udnytte forholdet som et redskab til selv at opnå anerkendelse.

De hebraiske kristne, der i gerning og ord begejstret gav udtryk for deres zionistiske forhåbninger, gjorde det på grund af en personlig overbevisning, der var rodfastet i deres forståelse af de bibelske profetier. Deres zionisme, som ofte omfattede både politiske og åndelige aspekter, skal i virkeligheden forstås som et ufravigeligt udslag af deres personlige og nationale identitet.

Man kan faktisk godt tale om »redskaber« eller »midler« i denne sammenhæng, men på en helt anden måde. I ideen om genoprettelsen af Zion lå der også et håb om en omfattende fuldendelse af menneskeheden inden for rammerne af frelseshistorien. Kernen i deres ægte zionisme var ikke social eller religiøs anerkendelse, og den var mere end bare en ny form for nationalisme eller et nyt håb om politisk selvstændighed i en moderne stat. Nej, zionismen var bestemt til fysisk at skulle bane vejen, så de »døde ben« (Ez 37) kunne flyttes,

Jødiske immigranter ankommer med båd til Haifa omkring statens oprettelse i 1948. Helt fra begyndelsen af blev zionismen støttet af messianske jøder, der betragtede den som et skridt frem mod opfyldelsen af de bibelske løfter til Israels folk. (Foto: Werner Braun)

1. B. Z. Sobel, »The Tools of Legitimation - Zionism and the Hebrew Christian Movement«, *Jewish Journal of Sociology* X (1968) s. 241-250.
2. Sobel s. 247.
3. Sobel s. 246-248.
4. Sobel.
5. Jf. S. Sharot, *Messianism, Mysticism and Magic: A Sociological Analysis of Jewish Religious Movements* (North Carolina U.P. 1982) s. 228: »...rabbinatet havde brug for zionisternes økonomiske støtte, og zionisterne ønskede rabbinernes godkendelse af understregningen af jødernes historiske og åndelige bånd til Israels land« og Y. Ariel, »A Neglected Chapter in the History of Christian Zionism in America: William E. Blackstone and the Petition of 1916« i *Jews and Messianism in the Modern Era: Metaphor and Meaning*, redigeret af J. Frankel, Hebrew University of Jerusalem, Annual VII (Oxford U.P. 1991) s. 74: »... de amerikanske zionistledere kæmpede for at overtale den amerikanske regering til at støtte zionismens sag, og de var ivrige efter at vinde opbakning fra kristne.«
6. Jf. f.eks. Y. Shavit, »Realism and Messianism in Zionism and the Yishuv« i *Jews and Messianism...* s. 100-127. Se også F. Levison, *Christian and Jew: The Life of Leon Levison (1881-1936)* (Edinburgh 1989), *passim*.
7. To aktive, hebraisk-kristne ledere fra mellemkrigsårene, Nahum og Leon Levison, kan være typiske repræsentanter for en ambivalent indstilling til zionismen. Nahum støttede f.eks. stærkt ideen om at bosætte jøderne i Mesopotamien (Irak). Se F. Levison s. 93-101, 124-127.

Israel *Velegnet til studiekredsen*

– set med kristne øjne

Af Samuel Roswall

Ordet og Israel 1996 (3. oplag)

49 sider. Kr. 50,-

Israel angår alle kristne. Den kristne tro er nøje forbundet med det, der foregik - og stadig foregår - i Israel. Bibelens folk og land bør derfor indtage en speciel plads i kristenhedens bevidsthed.

I dette hæfte ser forfatteren på Israel med kristne øjne. Hvad lærer Bibelen om Israel i fortid, nutid og fremtid? Og hvilke konsekvenser får det for kristne i dag og deres forhold til Israel og til Gud?

Hæftet er forsynet med studiespørgsmål til 6 af kapitlerne. Det er derfor også velegnet til brug i bibel- og studiekredse, der ønsker at danne sig et billede af Israel - set med kristne øjne.

Samuel Roswall har siden 1984 været formand for Ordet og Israel.

Bestil den hos Ordet og Israel

tlf.: 86 98 79 12

8. Sådanne ideer blev allerede i 1864 udtrykt af Adolph Saphir, der var en aktiv, hebraisk-kristen leder i Storbritannien. Se *Christ and Israel* genoptrykt af Yanetz (Jerusalem, uden årstal) s. 138-191; jf. også K. Crombie, *For the Love of Zion, Christian Witness and the Restoration of Israel* (London 1991), *passim*.

9. »Hebrew Christian Alliance«, *The Scattered Nation* (1. juni 1866) s. 126.

10. Med henvisning til ApG, jf. *The Scattered Nation* (2. juli) s. 164.

11. *The Scattered Nation* (1868) s. 159; jf. *The Scattered Nation* (1. juni 1867) s. 156-158. De var stærkt præget af ideen om »den bibelske sandhed«, et oprindeligt jødisk begreb kendt som *Hebraica Veritas*.

12. *The Scattered Nation* (1. juni 1868) s. 159-161.

13. D. Pileggi, »The Experiment at Artouf«, *Mishkan* 12 (1/1990) s. 42-55.

14. *The Hebrew Christian Witness and Prophetic Investigator* (1874) s. 17-19.

15. *The Everlasting Nation (Am Olam)*, udgivet af A. A. Isaacs, III (1891) 2 s. 337-339.

og så det hele kunne føre til en åndelig genfødsel.⁸ Set i dette perspektiv er zionismen noget mere og større end bare en verdslig, jødisk stat i sig selv.

Hebraiske kristne, og især deres organisationer, kan betragtes som hørende til blandt de forskellige forløbere for den moderne zionisme. For eksempel blev der helt fra stiftelsen af *Hebrew Christian Alliance* (Alliancen af hebraiske kristne) i 1866 gang på gang fremsat zionistiske udtalelser som for eksempel denne:

Vi kan ikke og vil ikke glemme vores fædres land; og det er vores inderlige ønske at værne om følelser af fædrelandskærlighed. For indtil denne dag synger vi stadig vore ædle forfædres sang: 'Hvis jeg glemmer dig, Jerusalem, så gid min højre hånd må lammes'.⁹

I Alliancen, der udelukkende var dannet af og for hebraiske kristne, følte alle medlemmerne sig forbundet med hinanden ved et nationalt bånd, idet de betragtede Jerusalem som deres fælles fædreland.

Kilden, hvor de hentede inspiration, var Zion. Ikke »siden apostlenes tid«¹⁰ havde der eksisteret et hebraisk-kristent fællesskab. Helt fra begyndelsen af Alliancens opbygning fokuserede de hebraiske kristne derfor på sig selv som den direkte fortsættelse af Jesu jødiske tilhængere i det første århundrede. Og det var jo netop i Zion, at de første Jesus-troende jøder ifølge Det Nye Testamente modtog Helligånden; det var dér, de modtog den hebraisk-bibelske sandhed i modsætning til alle senere kristne vranglærere.

Derfor kan vi fra det 19. århundrede og fremefter finde hebraiske kristne, der kalder til renselse af den »græske og romerske kirke«, så den kan erstattes af en hebraisk kirke. I Alliancens tidsskrift *The Scattered Nation* (Den adspredte nation) kan vi læse følgende:

Det er på høje tid, at kirken begynder at forstå, at al vranglære

stammer fra den tid, hvor kirken i Rom tildelte Rom Jerusalems plads.¹¹

De ønskede, at disse reformtendenser helt konkret skulle virkeliggøres i selve Zion, som et fornyet arbejdsområde for hebraiske kristne »israelitter«.

Som en følge af disse forhåbninger begyndte man en praktisk planlægning. Et »modellandbrug« i Palæstina var et vigtigt punkt på deres dagsorden, og ønsket var, at det skulle »være en del af Alliancen og blive centrum for vores arbejde i vore fædres land«.¹² (I 1883 oprettede *The Anglican London Jews Society* en landbrugskoloni ved Har Tuv nord for Beth Shemesh. Projektet blev opgivet i 1895.¹³)

Udtryk som »tilbagekomsten til det forjættede land« eller »Israels genoprettelse i deres eget land« var ikke ualmindelige i et andet tidsskrift, der også blev udgivet i London i 1870'erne. Tidsskriftet hed *Hebrew Christian Witness and Prophetic Investigator* (Hebraisk-kristent vidne og profetisk forsker) og havde en lang undertitel, der taler for sig selv: »Et engelsk-jødisk, kristent tidsskrift, der fuldstændig ledes af en redaktør og bidragsydere, der er patriotiske, jødiske troende«. I dette tidsskrift fik de zionistiske visioner en central plads. Bladet beskæftigede sig endda med »Den fremtidige fordeling af Israels land [mellem de 12 stammer]« og gengav et praktisk kort over fordelingen.

I et andet tidsskrift, som begyndte at udkomme i London i 1880'erne, afspejlede næsten hver eneste side en patriotisk og national bevidsthed. Bare nogle få ord fra *Am Olam* (Et evigt folk) kan være et eksempel på den opfattelse, at »der er et land, der venter på et folk, og et folk, der venter på et land«¹⁵ - nemlig folkets fædreland, som blev givet til patriarkerne som led i pagtslutningen.

Som en følge af denne indstilling blev udtrykket »messiansk zionist« født. Så vidt jeg ved, forekommer det første gang i et officielt, he-

braisk-kristent dokument, som blev forelagt ved den fjerde zionistkongres i London i 1900. Maxwell Ben-Oliel, der var formand for *Hebrew Christian Alliance and Prayer Union*, HCA&PU (Hebraisk-kristen alliance og bønssællesskab) i London, tog initiativ til en formel henvendelse til »Doktor Theodor Herzl og de øvrige ledere af zionistbevægelsen«. I dette dokument tilbød de hebraiske kristne at samarbejde med Herzl i hans »seriøse anstrengelser for at genoprette en jødisk stat«. Herzl blev sammenlignet med Nehemias, og han blev forsikret om, at de hebraiske kristne bad om, at hans planer måtte blive realiseret.¹⁶

Ben-Oliel stod ikke alene. Han fik entusiastisk opbakning fra mange andre hebraiske kristne, som opmuntrede ham til at være en handlende zionist, og ikke bare en håbende og bedende zionist. Faktisk blev han opfordret til at »stifte en bevægelse af hebraiske, kristne zionister«,¹⁷ og konkrete zionistiske principper blev indarbejdet i vedtægterne for HCA&PU.¹⁸

Den messianske zionismes aktiviteter i Eretz Israel

Ved indvielsen af Det Hebraiske Universitet i Jerusalem i 1925 fremsatte jarlen af Balfour offentligt den »anden Balfour-erklæring«.¹⁹ Fremsettelsen blev overværet af hebraiske kristne, der levede i mandatområdet Palæstina, og som spontant gav deres støtte til erklæringen.

S. B. Rohold, der var forstander for Carmel-skolen i Haifa²⁰ og født i Jerusalem, aflagde personligt rapport om sin deltagelse i denne enestående begivenhed og om sine indtryk fra den ved den første internationale konference for hebraiske kristne, der blev holdt fem måneder senere i London. Roholds zionistiske indstilling kan ikke overvurderes. I detaljer beskrev han sine gode og nære forbindelser med de zioni-

stiske ledere i Palæstina og talte med stor beundring om de mange imponerende ting, det zionistiske lederskab i Palæstina havde gennemført.²¹

Inden Rohold i 1921 var rejst tilbage til Palæstina, havde han taget initiativ til oprettelsen af *American Messianic Jewish Alliance* (Den amerikanske, messiansk-jødiske alliance) i 1915, og som alliancens første formand havde han systematisk været optaget af zionismens forhåbninger.²²

Det var denne alliance, som i 1920 sendte en aktiv messiansk jøde ved navn Hyman Jacobs til Det Hellige Land som bevægelsens repræsentant.²³ Jacobs gik stærkt ind for genoprettelsen i det forjættede land af et jødisk »nationalhjem«, der skulle være opbygget på et pluralistisk grundlag og omfatte vidt forskellige religiøse overbevisninger: »chasidisk, mitnaged (ikke-chasidisk), reform, messiansk, karaitisk og ateistisk«.²⁴ I en traktat, som han selv udgav, fortalte han stolt, at han regelmæssigt sendte penge til de zionistiske fonde *Det jødiske nationalfond* (kendt for sine blå indsamlingsbokse) og *Keren Hayesod*.²⁵

Tikvat Zion

Sidst i 1920'erne dukkede der et enestående, hebraisk, messiansk tidsskrift op i *Eretz Yisrael*. Tidsskriftet hed *Tikvat Zion* (Zions håb) og blev udgivet i Haifa fire gange om året. Helt fra dets start i 1927 gjorde redaktøren Morris Sigel på tidsskriftets første side rede for sin opfattelse af zionismen: »Vi ville særdeles gerne se Israel som en fri nation i dets eget land...«²⁶

På alle siderne i *Tikvat Zion* blev der givet udtryk for en stærk tillid til zionismen som den jødiske nationalbevægelse. Særligt blev der henvist til de hebraiske kristnes engagement i zionismen, når det gjaldt om at bygge bro og skabe forståelse mellem nationalistiske, jødiske ledere på den ene side og ind-

16. Bodleian Library, Oxford, Department of Western Mss., C.M.J. files, d. 21.7, *Miscellaneous Papers*, No. 272.

17. *Introduction to the new Hebrew Christian Alliance and Prayer Union, being the old Hebrew Christian Prayer Union, established in 1882, and in July 1901 amalgamated with the Hebrew Christian Alliance* (London 1901) s. 3.

18. Vedtægterne for *The Hebrew Christian Alliance and Prayer Union* blev vedtaget af Council of Hebrew Christians den 18. juli 1901. De talte bl.a. om »samtaler med zionisterne« (nr. 7) og om »fremme af ethvert praktisk tiltag til bosætning af hebraiske kristne i det hellige land« (nr. 8) s. 4-5.

19. Udtrykket »Den anden Balfour-erklæring« baserer sig på Sir Herbert Samuels høje vurdering af Lord Balfours tale på Scopusbjerg. Se I. Cohen (red.), *Speeches on Zionism: By the Earl of Balfour* (London 1928) s. 13-18.

20. En kort biografi om Shabbetai Benjamin Rohold findes hos J. Gartenhaus, *Famous Hebrew Christians* (Chattanooga, Tennessee 1979) s. 153-158.

21. Rohold videregav ajourførte statistiske oplysninger om virkeliggørelsen af det zionistiske ideal i Palæstina. Se *Report of the First International Hebrew Christian Conference, Held at Islington, London, 5th-12th September, 1925* (The International Hebrew Christian Alliance, London 1925) s. 11-28.

22. Jf. S. B. Rohold, *The War and the Jew: A Bird's Eye View of the World's Situation and the Jews' Place in It* (Toronto 1915) s. 66-95.

23. En nyere monografi om dette emne er R. I. Winer, *The Calling: The History of the Messianic Jewish Alliance of America, 1915-1990* (Pennsylvania 1990), især s. 80-81, 118-120.

24. H. Jacobs, *Nationality and Religion* (Jerusalem, September 1927) s. 9 (på hebraisk).

25. *Kupat Keren Kayemet Le'Israel*. Jacobs skrev offentligt, at han følte sig forpligtet til vedvarende at give økonomisk støtte til disse fonde. H. Jacobs 15-16.

26. *Tikvat Zion: A Quarterly magazine in Hebrew to make known the truth of God and His Messiah* (maj 1927) s. 1. Redaktøren udtrykte dog også sit forbehold, når det drejede sig om zionismens tillid til, hvad penge og fysisk styrke kunne opnå, for »mammon og arbejde alene vil ikke kunne skaffe os et nationalt hjem«.

fødte, ikke-jødiske borgere på den anden.²⁷

Tikvat Zion gav imidlertid også plads til kritik af den voksende verdsliggørelse i den zionistiske bevægelse. Skribenter udtrykte deres håb om, at en bibelsk messianisme ville blive vejleder for den praktiske zionisme i det jødiske hjemland. Således blev nationaldigteren Haim Nachman Bialik citeret, da han afdækkede det åndelige forfald, der herskede i Tel Aviv (som blev fejret som den første moderne jødiske by). Ifølge Bialiks »diagnose« led hele *yishuv'en* (den jødiske befolkning i Palæstina) af et »dårligt åndeligt helbred« på grund af verdsligheden i zionismen i *Eretz Yisrael*. Den medicin, som *Tikvat Zion* foreskrev, var omvendelse til Yeshua og Det Nye Testamente.²⁸

Kærligheden til *Eretz Yisrael* og genopbygningen af landet kom i *Tikvat Zion* til udtryk på dens »arkæologiske sider«. Faktisk var *Tikvat Zion* et af redskaberne i populariseringen af videnskabelige, arkæologiske fund i landet. Næsten hver eneste udgave af tidsskriftet indeholdt spændende beretninger om udgravningerne af gamle lokaliteter og deres forhold til Bibelens sandhed.²⁹

I så godt som hvert eneste nummer var der også en spalte, der var viet til »Landet og Bogen«. Den indeholdt spændende og ajourførte oplysninger med fotos af vigtige steder i Palæstina, som også er nævnt i Bibelen, lige fra Genesaret Sø til Hebron og Det Døde Hav. På den måde blev fundene af arkæologiske monumenter set som en parallel til den nationale genfødsel af det jødiske folk i deres hjemland.

»Korset i Davids-stjernen«

»At være zionist er en jødisk forpligtelse,« erklærede Abram Poljak, som i 1935 entusiastisk rejste til Palæstina med en plan om at oprette et center for »jødisk-kristen pressekorrespondance«.³⁰

I Haifa kontaktede han Moshe Immanuel Ben-Maeir, der var sekretær for *Hebrew Christian Alliance of Palestine*. Begge deltog i alliancens tredje årlige konference, der blev afholdt i Ein Karem i april 1935. Ben-Maeir og Poljak støttede oprettelsen af en selvstændig, national, jøde-kristen kirke i *Eretz Yisrael*. Ben-Maeir var med sin fokusering på ønsket om en speciel hebraisktalende jøde-kristen kernegruppe i *Eretz Yisrael* i realiteten den, der mere end nogen anden skubbede i retning af en »åndelig, lokal patriotisme«.³¹ Fra 1930'erne og indtil sin død i 1977 støttede Ben-Maeir helhjertet staten Israels oprettelse og kamp for at overleve, såvel som den messianske zionismes ideer.

Poljaks centrale motto lød: »Korset i Davids-stjernen«, eller med andre ord: »Yeshua i Zion«. Selv om Poljak havde planlagt, at han selv fysisk ville tage del i genopbygningen af det bibelske Zion ved at grundlægge en jøde-kristen koloni i Palæstina, så endte han med i 1940 at etablere en landbrugskoloni med navnet Zion ved Kenninghall i Norwich, England.³² Poljaks nye organisation, der hed *International Jewish Christian Union* og havde afdelinger i Europa og Amerika, fokuserede på at definere sin egen zionisme med de nødvendige forandringer.

Ifølge Poljak havde Herzls zionisme kun en meget begrænset tid til at blive realiseret. Der var gået præcis 40 år, sagde Poljak, fra den første zionistkongres i Basel i 1897 til det første møde i *International Association for Jewish Christian Colonies in Palestine* (Den internationale forening for jøde-kristne kolonier i Palæstina), som også blev holdt i Basel i 1937. Symbolsk forstået er 40 tallet for forberedelse og overgang. Derfor, mente Poljak, havde zionismen i de første 40 år allerede fuldt endt sin opgave med at bringe de »døde ben« sammen - den havde genoplivet Israel som nation og genopbygget Palæstina.³³ »Det,« skrev Poljak, »har været zionismens

store værk gennem dens 40-årige ørkenvandring ... nu begynder der et nyt kapitel i jødisk historie. Zionismen skal nu hæve sig op over den politiske sfære og træde ind i åndens sfære.«³⁴ I praksis, men ikke altid ideologisk, havde Poljak overført sin zionisme fra Palæstina til samfund og fællesskaber i andre »egnede lande«, dvs. især hedningekristne fællesskaber i Central-europa.

Som ny, jødisk kristen besøgte Poljak Palæstina og identificerede sig helt og fuldt med den politiske zionisme, men allerede i 1939 begyndte han at udtrykke forbehold over for »den zionistiske politik, som den føres i dag«.³⁵ Hans kritik var rettet mod zionistiske politikere, som »undervurderede araberne og undlod at komme til forståelse med dem i en broderlig ånd«.³⁶

Abram Poljak's *Jewish Christian Community* blev i de følgende årtier et universelt fællesskab, der først og fremmest bekæmpede antisemitisme, undertiden forklædt som antizionisme. Ikke desto mindre kaldte tilhængere af Poljak sig ofte for »kristne zionister«. Flertallet af dem var ikke-jøder, kun meget få var jøder. Mens de altså tilhørte forskellige folk i den kristne verden, støttede de en »kristen zionisme« og så hen til Jerusalem som den åndelige hovedstad for hele verden.³⁷

Hatzophe

Fra 1935 og mere end ti år frem redigerede og udgav Solomon Ostrovsky det messiansk-jødiske tidsskrift *Hatzophe* (Vægteren) i Palæstina.

Ostrovsky brugte ofte *Hatzophe* til at udtrykke sin støtte til den moderne zionistbevægelse. For ham var zionismen en krystalklar opfyldelse af de bibelske profetier. I 1936 brugte han lignelsen om figentræet til at illustrere det specielle ved hjemkomsten af jøderne til mandattidens Palæstina, som han sammenlignede med figentræet, der sprin-

ger ud. Med stor entusiasme beskrev han det »enorme« antal jøder, der i 1936 var samlet i Palæstina: 400.000!³⁸ Denne enkle kendsgerning var ifølge Ostrovsky »Guds værk gennem zionistbevægelsen i de senere år«.³⁹

Da Ostrovsky citerede David Ben-Gurion for at sige, at »Bibelen er kilden til jødernes ret til Palæstina«, mindede han dog også *Hatzophe's* læsere om, at zionismen ikke burde bruge Bibelen på den måde, at den udvalgte noget og lod andet ligge. Som en sand »vægter« kritiserede han de zionistiske ledere i landet for at ignorere de messianske og åndelige dele af Bibelen.⁴⁰

På et tidspunkt rejste Ostrovsky et helt afgørende spørgsmål: Ophæver Det Nye Testamente den hebraiske nations historiske ret til *Eretz Yisrael*? Spørgsmålet blev besvaret med et rungende »nej«. Ostrovsky lagde vægt på, at Det Nye Testamente ikke ændrede noget i Det Gamle Testaments nationale løfter, som for evigt er givet til efterkommerne af Abraham, Isak og Jakob. Tværtimod, forklarede han, eksisterer der en »total enhed mellem Israels nation, Israels land og Israels Messias. Med andre ord: disse tre elementer udgør ånd, sjæl og legeme i bibelsk zionisme«.⁴¹

I 1946 afviste han utvetydigt to antizionistiske erklæringer, der blev fremsat i Palæstina. Den første blev fremsat af den anglikanske biskop i Jerusalem, som erklærede, at »den kristne kirke, der er det nye, åndelige Israel, er den eneste arvtager til de bibelske løfter«.⁴² Den anden erklæring, der i realiteten var en gentagelse af den første, blev fremsat af den ortodokse biskop af Galilæa, ærkebiskop Hakeem, og sagde, at »zionisternes krav baserer sig på Bibelen, men i virkeligheden ophæver Det Nye Testamente, der er kristenhedens grundlag, alle de løfter, der i Det Gamle Testamente er givet til jøderne.« Ostrovsky gik hårdt til angreb på disse traditionelle kirkelige udlægninger og citerede først og fremmest fra Paulus' Brev til Ro-

27. Messianske jøder bidrog faktisk til forhandlinger mellem kristne institutioner (europæiske og arabiske) og jødiske nationalister i landet. Undertiden udviklede der sig tilmed, som i tilfældet med S. B. Rohold, nære forbindelser med muslimske ledere. Disse kontakter blev brugt til at fremme fredelige forhold. Se *Tikvat Zion* XIII (april 1931) s. 9-10.

28. *Tikvat Zion* XXIV (april 1936) s. 8-9.

29. Se f.eks. *Tikvat Zion* I (maj 1927) s. 1.

30. A. Poljak, *The Cross in the Star of David* (London 1938) s. 24. Den oprindelige bog på tysk hed *Judenchristen im Heiligen Lande* (Leipzig 1936) og indeholdt nogle væsentlige forskelle.

31. Med Ben-Maeirs egne ord: »En jødisk, national kirke vil blive den eneste kirke, som jøder vil indvillige i at diskutere med«. Poljak s. 39.

32. A. Poljak, »The Jewish Christian Colony Zion«, *The Jewish Christian Community: Organ of the Jewish Christian Movement* 15/16 (marts/april 1940) s. 1-2.

33. A. Poljak, »Our Zionism«, *The Jewish Christian Community* 13/14 (januar/februar 1940) s. 3. Poljak giver følgende forklaring: »Moses var på Sinai Bjerg i 40 dage; Elias vandrede i 40 dage; Jesus var i ødemarken i 40 dage ... Israels børn vandrede i ørkenen i 40 år, og den politiske vandring i zionismens ørken har varet i 40 år«.

34. A. Poljak, »Our Zionism«.

35. A. Poljak, »Zionism and Assimilation«, *The Jewish Christian Community* 3 (marts 1939) s. 2.

36. A. Poljak, »Zionism and Assimilation« s. 3.

37. Jf. J. Brockis, »Patmos«, *Christian Zionism* (Essex 1976), *passim*.

38. *Hatzophe* IX (1936).

39. I. S. Ostrovsky, åbent brev til læserne af *Hatzophe* (december 1936), på hebraisk.

40. I. S. Ostrovsky, »Mandate over Eretz-Israel«, *Hatzophe* X (1937).

41. I. S. Ostrovsky, »The New Testament and the Return to Zion«, *Hatzophe* 15 (uden årstal, sandsynligvis 1938). Hans konklusion er derfor: »Israel, kom til Zion! - men via Golgata!«. Se *Hatzophe* 17 (juni 1939).

42. I. S. Ostrovsky, »And the Word of our God will Stand Forever«, *Hatzophe* XLI (1946).

Jaffaporten i Jerusalem i 1910. Allerede før zionistkongressen i 1897 betragtede messianske jøder Jerusalem som deres 'fædreland' og så frem til en hjemkomst af Israels folk til Israels land.

merne kap. 11 (for eksempel vers 29: »For sine nådegaver og sit kald fortryder Gud ikke«).

Ostrovskys enkle opfattelse var, at den Herre, der har magten over alle lande, snart vil opfylde sine løfter om landet til sit udvalgte folk.

Baglæns exodus

Messianske jøder i mandattidens Palæstina - også dem, der havde stærke zionistiske forhåbninger - fik sat deres nationale syn på en konkret prøve i 1948.

Først og fremmest fordi der rådede usikkerhed om de hebraiske kristnes fremtid i en jødisk stat, blev der organiseret en massiv evakuering af dem fra landet. De fleste hebraiske kristne forlod landet, allerede før staten Israel blev proklameret.

Blandt dem var der imidlertid et halvt dusin zionister, som nægtede at rejse. Da krigen brød ud, sluttede de sig til den jødiske hær og kæmpede for uafhængigheden. De følte, at det var det rette tidspunkt til i praksis at identificere sig med deres brødre. Blandt de familier, som blev i Eretz Yisrael på dette afgørende tidspunkt, var Ben-Maeir, Ostrovsky og Haimoff (Bar-David). Mere end 70 andre rejste til Europa og Amerika i en »omvendt exodus«.⁴³

Efter staten Israels tilblivelse begyndte der imidlertid et nyt kapitel.

Efterskrift

Denne artikel er bare toppen af isbjerget, når det drejer sig om et så

omfattende emne. Der er brug for mere forskning, især når det gælder følgende emner:

- Hebraiske katolikker og deres forhold til zionismen set i forhold til Vatikanets officielle syn på dette emne.
- Ikke-zionistiske, messianske jøder og deres argumentation.
- Messiansk-jødiske menigheder i Østeuropa mellem de to verdenskrige og deres forståelse af moderne zionisme.
- Forholdet mellem israelske, messianske jøder og messianske jøder i diasporaen vedrørende *aliya* (immigration til Israel) og støtte til den jødiske stat.

Der er i hvert fald ét punkt, der forener de forskellige moderne, jødiske disciple af Jesus: hengivenheden over for det hebraiske sprog og brugen af det. Messianske jøder kunne ikke holde sig uden for den nationale genoplivelse af det hebraiske sprog i den jødiske verden og bidrog endda på deres egen måde til denne proces. Også dette sproglige aspekt af emnet må tages op i fremtidig forskning.

Artiklen har været offentliggjort på engelsk i bogen *Israel and Yeshua*, redigeret af Torleif Elgvin, Caspari Center for Biblical and Jewish Studies, Jerusalem 1993.

Artiklen bringes med venlig tilladelse fra Gershon Nerel og Caspari Centret.

Oversættelse: Ole Andersen.

43. Se M. Benhayim, »Two who Were Twice Redeemed«, *The Hebrew Christian* XLVIII (1975) s. 112-114. Jeg er ved at skrive en artikel om baggrunden for den hebraisk-kristne exodus fra mandattidens Palæstina i 1948, og hvad der skete efterfølgende.